

Miten teknologia muuttaa tulevaisuuden sote-alaa? Nostoja KETKO-hankkeen webinaarista

1.10.2024

Kehittynyttä teknologiaa ja tulevaisuuden oppimisympäristöjä (KETKO) on Euroopan unionin osarahoittama kehittämishanke, joka tukee Ähtärin Tuomarniemen uudiskampuksen investointihanketta. Tuomarniemen uudiskampuksella tulevat toimimaan sekä Ähtärin lukio että Sedu.

Kehittämishanke toteutetaan ryhmähankkeena Sedun (päätoteuttaja) ja SeAMKin (osatoteuttaja) kanssa. Osana hanketta SeAMK teki selvityksen eteläpohjalaisten sote-alan toimijoiden näkemyksistä siitä, miten teknologia muuttaa sote-alan työelämää ja osaamistarpeita vuoteen 2030 mennessä. Selvityksessä käytetty aineisto kerättiin sähköisen kyselyn avulla. Kyselyä varten kerättiin kattava sähköpostilista, johon poimittiin Etelä-Pohjanmaan maakunnassa toimivia sote-alan toimijoita sekä yksityiseltä, julkiselta että kolmannelta sektorilta. Kyselyyn osallistui yhteensä 193 henkilöä.

Tiistaina 17.09.2024 järjestetyssä KETKO-hankkeen webinaarissa tarkasteltiin sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation suuntaa, esiteltiin KETKO-hankkeen selvityksen tuloksia sekä keskusteltiin tulevaisuuden työelämästä ja osaamistarpeista.

1. Digitalisaatio – mihin suuntaan mennään?

Webinaari alkoi sillä, että osallistujille pohjustettiin digitalisaation nykytilaa sekä suuntaa, johon digitalisaatio on etenemässä. Lähteenä tälle tulevaisuuden visiolle käytettiin vuonna 2023 julkaistua sosiaali- ja

terveydenhuollon digitalisaation ja tiedonhallinnan strategiaa vuosille 2023-2025, jonka otsikko oli ”Digitalisaatio sosiaali- ja terveydenhuollon kivijalaksi” (STM, 2023). Strategia piti sisällään neljä päätavoitetta, jotka esiteltiin pohjustamaan visiota tulevaisuuden suunnasta. Näitä kuvattiin seuraavalla tavalla:

Kansalaisten omaehtoisuus korostuu: ”Henkilön on mahdollista ylläpitää omatoimisesti hyvinvointiaan tietoon perustuvan ennakoinnin ja digitaalisten palveluiden tuella” (STM, 2023).

Digitaalinen asiointi ensisijaiseksi: ”Digitaalinen asiointi on ensisijaista kaikilla hyvinvointialueilla niissä palveluissa, joihin se sopii tai niille asiakkaille, jotka siihen kykenevät” (STM, 2023).

Teknologia henkilöstön työkuorman keventäjänä: ”Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työkuormaa on vähennetty hyödyntämällä tietoa paremmin ja ottamalla käyttöön kehittyneitä teknologisia ratkaisuja” (STM, 2023).

Tiedolla johtaminen korostuu: ”Johtajilla, päätöksentekijöillä ja tutkijoilla on laaja-alaisesti ja poikkihallinnollisesti käytössä palveluista ja etuuksista kertyvää tietoa” (STM, 2023).

2. Miten teknologia muuttaa sote-alaa?

Digitalisaation tulevaisuuden suunnan pohjustuksen jälkeen webinaarissa esiteltiin KETKO-hankkeen selvityksen tuloksia siitä, miten Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijat arvioivat teknologian muuttavan sote-alaa (Uitto, 2024). Selvitys on kokonaisuudessaan luettavissa KETKO-hankkeen sivuilla. Webinaarissa tästä selvityksen tuloksista annettiin tiivistetty presentaatio, jonka sisältö kuvataan seuraavaksi.

2.1 Sosiaali- ja terveysalan digitaalisen osaamisen oleellisuus ja sen muutos

Selvityksen kyselyn ensimmäisessä osassa tarkasteltiin SotePeda 24/7-hankkeen kahdentoista sote-alan digitaalisen osaamisen tärkeyttä vuoteen 2030 mennessä sekä arvioitua muutosta näiden osaamisten oleellisuudessa vuosien 2024 ja 2030 välillä. Vastausten keskiarvojen perusteella kaikkia kahtatoista digitaalista osaamisaluetta pidettiin vähintäänkin melko oleellisina. Osaamisten keskiarvot vaihtelivat arvojen 4,3 ja 4,7 välillä. Vuonna 2030 oleellisimpina pidettiin perustieto- ja viestintäteknistä osaamista, sähköisten sote-palveluiden hallintaa sekä eettistä osaamista.

Vuodesta 2024 vuoteen 2030 oleellisimpina kasvavina osaamistarpeina nähtiin perustieto- ja viestintätekninen osaaminen (87,0 %), sähköinen sote-palveluosaaminen (87,0 %), verkkovuorovaikutusosaaminen (86,5 %), verkko-ohjausosaaminen (83,9 %) sekä terveyden ja hyvinvoinnin seurantaosaaminen (80,8 %) (Taulukko 1).

Taulukko 1. Digitaalisten osaamisten oleellisuus vuonna 2030.

Tulevaisuuden osaamisen oleellisuus	Keskiarvo	Oleellisuus lisääntyy (2024–2030)
Perustieto- ja viestintätekninen osaaminen	**4,7**	**87,00 %**
Sähköinen sote-palveluosaaminen	**4,7**	**87,00 %**
Eettinen osaaminen	**4,7**	49,20 %
Tiedonhallintaosaaminen	4,6	70,50 %
Monitoimijuus kehittämistyössä	4,6	67,90 %
Verkkovuorovaikutusosaaminen	4,5	**86,50 %**
Verkko-ohjausosaaminen	4,5	**83,90 %**
Terveyden ja hyvinvoinnin seurantaosaaminen	4,5	**80,80 %**
Tiedolla johtamisen osaaminen	4,5	70,00 %
Tutkiva ja kehittävä osaaminen	4,4	58,00 %
Yhteiskunnallinen osaaminen	4,4	55,90 %
Palvelumuotoiluosaaminen	4,3	70,50 %

2.2 Teknologian kehittymisen vaikutus osaamistarpeisiin ja työelämään vuonna 2030

Seuraavaksi vastaajia pyydettiin kyselyssä avoimen kysymyksen avulla kertomaan, miten heidän mielestään teknologian kehittyminen muuttaa sote-ammattilaisten osaamistarpeita vuonna 2030. Vastausten perusteella nousi esiin viisi pääteemaa: ”Osaamisen johtamisen ja jatkuvan oppimisen merkitys kasvaa”, ”Digitaalinen osaaminen muuttuu ja lisääntyy”, ”Tiedonhaku ja -hallintataidot korostuvat”, ”Vuorovaikutus ja ihmisten kohtaaminen muuttuu” sekä ”Etiikka, lainsäädäntö ja kestävä kehitys korostuvat” (Taulukko 2).

Taulukko 2. Teknologian kehittymisen vaikutukset osaamistarpeisiin vuonna 2030

TEEMA	OSAAMISTARPEIDEN JA TYÖELÄMÄN MUUTOS
Osaamisen johtamisen ja jatkuvan oppimisen merkitys kasvaa (n=61)	➢ Osaamisen johtaminen ja teknologiaan liittyviin koulutustarpeisiin vastaaminen korostuu (n=45) ➢ Itselähtöinen jatkuva oppiminen korostuu (n=16)
Digitaalinen osaaminen muuttuu ja lisääntyy (n=45)	➢ Yleisen digiosaamisen merkitys kasvaa (n=24) ➢ Ohjelmistojen ja järjestelmien osaaminen korostuu (n=14) ➢ Tekoälyn hyödyntäminen työssä korostuu (n=5) ➢ Automatisoinnin ja robotiikan ymmärrys osana työtä korostuu (n=2)
Tiedonhaku ja -hallintataidot korostuvat (n=25)	➢ Tiedonluku- ja hankintataidot sekä lähdekriittisyys korostuvat (n=9) ➢ Tietosuojan merkitys korostuu (n=8) ➢ Tiedon hyödyntäminen päätöksenteossa korostuu (n=5) ➢ Kirjaamisen vaateet lisääntyvät (n=3)
Vuorovaikutus ja ihmisten kohtaaminen muuttuu (n=24)	➢ Verkko-ohjaustaidot korostuvat (n=8) ➢ Ihmisten aito kohtaaminen uhkaa heikentyä etäpalveluiden yleistyessä (n=7) ➢ Ohjauksen tarve lisääntyy etäpalveluiden yleistyessä (n=4) ➢ Asiakaslähtöisyyden varmistaminen korostuu (n=4) ➢ Monialainen yhteistyö korostuu (n=1)
Etiikka, lainsäädäntö ja kestävä kehitys korostuvat (n=23)	➢ Teknologia uhkaa viedä aikaa ja huomiota päätehtävistä (n=12) ➢ Teknologiaan liittyvän eriarvoisuuden ymmärtäminen korostuu (n=6) ➢ Teknologian saavutettavuuden ymmärtäminen korostuu (n=2) ➢ Yleinen etiikan, lakien ja suositusten ymmärrys korostuu (n=2) ➢ Eettinen harkinta etä- ja lähipalveluiden ensisijaisuudessa korostuu (n=1)

3. Webinaarin osallistuneiden syventävät näkemykset

KETKO-hankeen selvityksen tulosten pohjalta webinaariin osallistujille annettiin lopuksi mahdollisuus syventää ja tarkentaa hankkeen selvityksen tuloksia omien näkökulmiensa pohjalta. Keskusteluissa nousi esiin useita eri teemoja:

Uhka vai mahdollisuus: Teknologia herättää ristiriitaisia tunteita. Teknologian tuomat hyödyt ja potentiaali nähtiin suurina, mutta samalla oltiin huolissaan myös mahdollisista kielteisistä puolista. Näitä olivat mm. inhimillisen vuorovaikutuksen vähentyminen ja digiosaamisen erot sekä työntekijöillä että asiakkailla.

Uudenlainen osaaminen: Alalla vaaditaan paljon uudenlaista osaamista tulevaisuudessa ja koulutussuunnitelmien on pysyttävä jatkuvasti ei pelkästään ajan tasalla, vaan myös askeleen edellä. Myös ihmisten kyvyistä hyödyntää sähköisiä palveluita täytyisi pitää huolta. Erityisesti ikääntyneemmät asiakkaat ja työuransa loppuvaiheessa olevien työntekijöiden tilanne huoletti osallistujia.

Tulevaisuuden näkymät: Yleisellä tasolla osallistujat pitivät hyvin mielenkiintoisena nähdä, mihin sosiaali- ja terveysalan digitalisaatio kehittyy tulevaisuudessa. Alalla nähdään paljon mahdollisuuksia uudistumiseen ja

kehittymiseen, mikä voi pitkällä aikavälillä tuoda kustannussäästöjä ja parantaa resurssien riittävyyttä. Aika kuitenkin näyttää, miten kaikki lopulta onnistuu.

4. KETKO-hanke jatkuu

Vaikka SeAMKin päätehtävä hankkeen toteuttamisessa päättyy syksyllä 2024, KETKO-hanke jatkuu Sedun toimesta aina kevääseen 2026 saakka. Hanke hyödyntää webinaarissa esitellyn selvityksen tuloksia Ähtärin Tuomarniemen uudiskampuksen investoinneissa sekä hankkeen pilottialojen eli metsä-, matkailu- ja sote-alan sekä kone- ja tuotantotekniikan yrityksien ja toimijoiden kanssa tehtävissä teknologiapiloteissa. Lisätietoja hankkeesta ja yhteistyön mahdollisuuksista löydät KETKO-hankkeen verkkosivuilta sekä ottamalla yhteyttä hankkeen projektikoordinaattori Maura Haimolaan.

Mika Uitto
Asiantuntija, KETKO-hanke
SeAMK
mika.uitto@app-staging.seamk.hion.dev

Maura Haimola
Projektikoordinaattori, KETKO-hanke
Sedu
maura.haimola@sedu.fi

Lähteet

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). (2023). Digitaalisuus sosiaali- ja terveydenhuollon kivijalaksi: Sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation ja tiedonhallinnan strategia 2023–2035 [Sarjajulkaisu]. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165288

Uitto, M. (2024). Teknologian kehittyminen muuttaa sosiaali- ja terveysalan työtehtäviä ja osaamistarpeita. Raportti 18.6.2024. KETKO – Kehittynyttä teknologiaa ja tulevaisuuden oppimisympäristöjä. TP1-KETKO-Soteala-SeAMK.pdf (sedu.fi)